

فیچک آلتو و ویولا

بررسی تطبیقی
ویژگی‌های اجرای ساز
فیچک ایرانی و ویولن آلتو

گردآوری و تحقیق
پریسا پیرزاده

سرشناسه: پیرزاده، پریسا، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور: قیچک آلتو و ویولا: بررسی تطبیقی ویژگی‌های اجرای ساز
قیچک ایرانی و ویولن آلتو/ گردآوری و تحقیق پریسا پیرزاده.
مشخصات نشر: تهران: موسسه خدماتی موسیقی عارف، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص؛ ۲۹×۲۲ س.م.
شابک: ۹۷۹-۰۰-۸۰۲۶۲۷-۵۶-۷
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: قیچک
موضوع: Ghichak
موضوع: ویولن
موضوع: Violin
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ پ۹ ق/ MT۳۳۵
رده‌بندی دیویی: ۷۸۷/۴۲۰۷۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۳۸۸۰۲

انتشارات موسیقی عارف

 arefmusicshop arefmusic.sn www.aref.ir

تهران، خیابان جمهوری، نرسیده به میدان بهارستان، کوچه محمودی، پلاک ۳، طبقه اول

تلفن: ۳۳۹۷۶۴۳۰-۳۱ فکس: ۳۳۹۱۴۳۱۴ کد پستی: ۱۱۴۳۹۶۳۳۱۴

بررسی تطبیقی ویژگی‌های اجرای ساز
قیچک ایرانی و ویولن آلتو
پریسا پیرزاده

نت‌نویسی: جعفر صالحی

صفحه‌آرایی: حسین منشدی - هادی افتخاری

نوبت چاپ: اول

سال انتشار: ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	چکیده
۳	فصل اول
۴	نگاهی به پیشینه هر یک از سازها (ویولا-قیچک)
۷	فصل دوم
۸	آشنایی با مکانیزم و ساختار ظاهری هر یک از سازها
۸	ویولا
۱۱	قیچک
۱۴	فصل سوم
۱۵	قابلیتهای اجرایی دست راست (آرشه)
۱۵	ویولا
۲۳	قیچک
۲۶	فصل چهارم
۲۷	قابلیتهای اجرایی دست چپ (انگشت گذاری) در ویولا
۲۷	ویولا
۳۶	قیچک

نگاهی به پیشینه هر یک از سازها (ویولا- قیچک)

ویولا

ویولا جزء دسته خانواده‌زهی می‌باشد که در اوایل قرن شانزدهم در شمال ایتالیا ساخته شد. آندرا ماتئی، و گاسپاروداسالو، اولین کسانی بودند که در ساختن این ساز تلاش بسیار کردند. ویولا ساز آلتو خانواده‌سازهای وی است که در اصل در سینه ویولن قرار داشت تا اینکه سرانجام توانست امکانات گسترده‌تکنیکی خود را نشان دهد. از اواخر قرن هیجدهم آهنگسازان به رنگ، تن ملایم و خاص این ساز توجه کردند و سرانجام به اهمیت واقعی آن پی بردند.

قیچک

این ساز یکی از کهن‌ترین آلات موسیقی فلات ایران و بخشی از شبه قاره هند است که از پیشینه تاریخی قابل توجهی در میان سرزمین‌های شرق و جنوب شرقی ایران (سیستان و بلوچستان) برخوردار است. با بررسی مکتوبات و سنگ‌نوشته‌های تاریخی که مهم‌ترین اسناد قابل رجوع در گذشته این ساز است، میتوان فهمید قیچک تا چه اندازه در رپرتوار اجرایی موسیقی سرزمین‌های غربی شبه قاره هند، پاکستان، جنوب افغانستان و شرق ایران مورد توجه بوده است. سفاله‌های گلی یافت شده در شهر سوخته، مردان و زنان ساز به دستی را نشان میدهند که پدر امروزی این ساز را مینوازند، دربرخی از اسنادتاریخی نیز از این ساز نام برده شد که از این میان میتوان به اشعار سبک هندی ایرانی اشاره کرد که نام قیچک و یا قیژک در آن به چشم می‌خورد. توجه ویژه به آداب و رسوم یکی از شاخصه‌های فرهنگی و اجتماعی مردمان سیستان و بلوچستان بوده و هست و این هم نقش ساز و موسیقی و به ویژه قیچک را در زندگی روزمره مردمان ملموس کرده است. قیچک سیستان و بلوچستان به لحاظ ساختاری شباهت‌های بسیاری با سازی از آن به عنوان قیچک شهری که امروز در موسیقی ایرانی از آن استفاده میشود دارد. با این تفاوت که در شیوه اجرایی و تکنیک‌ها با یکدیگر متفاوتند. اندازه دسته، شیوه انگشت‌گذاری و وسعت صدا دهی از جمله تفاوت‌های قیچک سیستان و بلوچستان و همنام شهری آن است. قیچک شهری امروزی با بهره‌گیری از تکنیک‌های سازهای غربی به دو گونه سوپرانو و آلتو ساخته و تولید شد که عمده‌ترین دلیل آن پر کردن کاستی‌های سازهای کشتی در رپرتوار موسیقی سنتی ایرانی بود. این ساز از اوایل دهه پنجاه شمسی در اغلب ارکسترهای موسیقی سنتی ایرانی مورد استفاده قرار می‌گرفت که تا امروز نیز ادامه دارد.

1- Andrea Amati

2- Gasparo dasalo

آشنایی با مکانیزم و ساختار ظاهری هر یک از سازها

ویولا

این ساز از دو قسمت اصلی بدنه و دسته تشکیل شده است و معمولاً هر دو قسمت از چوب ساخته میشوند. بالای سطح بدنه را شکم می نامند و پایین سطح بدنه، پشت نامیده میشود. در دو قسمت (بدنه و دسته) خمیدگی صافی دارند. پشت و سطح روی این ساز و جدارهای دو طرف آن، یک جعبه تو خالی را شکل میدهند که به عنوان رزو ناتور عمل میکند و طنین سازهای زهی را افزایش میدهد.

داخل بدنه قطعه چوبی به نام sound post قرار دارد که باعث انتقال صوت میشود. دسته ساز که محل انگشت گذاری است fingerboard نامیده میشود.

در قسمت بالایی این ساز جعبه گوشی قرار دارد که محل نگهداری گوشی های کوک است. سیم ها هر کدام دور یک گوشی های کوک پیچانده میشوند و پس از عبور از روی شیطانک و خرک به انتهای ساز که سیم گیر می نامند وصل میشوند.

محل کشیدن آرشه روی سیم معمولاً بین فضای خالی دسته و خرک است.

آرشه ویولا سنگین تر و ضخیم تر از آرشه ویولن میباشد.

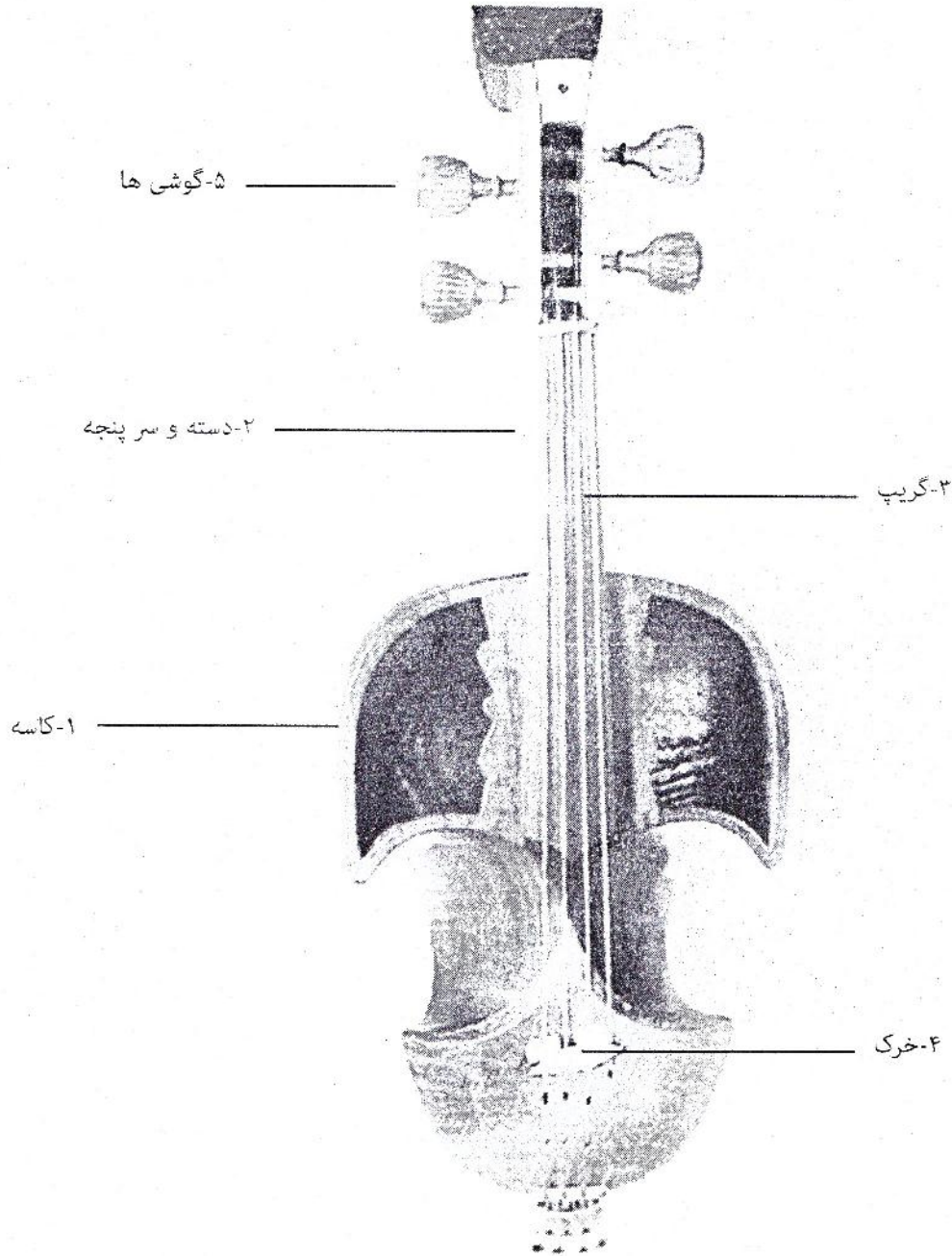
خرک ویولا، هم سیم ها را نگه میدارد و هم باعث انتقال ارتعاش به بدنه می شود. روی بدنه دو شیار وجود دارند که شیارهای F نامیده میشوند (چون شبیه به حرف F هستند) این شیارها باعث میشوند بدنه ساز به راحتی مرتعش شده و ضمناً انتقال دهنده صدا از بدنه ساز نیز هستند.

طول ساز ویولا حدود ۵ سانتیمتر از ویولن بیشتر است و این امر باعث میشود دست بیشتر کشیده شود و فواصل را دقیق اجرا کند. کشیدگی دست چپ به خصوص در پوزیسیون های بالا بیشتر است. این ساز در اندازه های مختلف وجود دارد و امروزه نوازندگان ویولا سازهایشان را نسبت به اندازه دست چپ خود انتخاب می کنند.

صدای آن بمتر از ویولن و زیرتر از ویولنسل می باشد و دارای صدایی غمناک و حزنانگیز است. صدای آن در ارکستر سازهایی چون کلارینت و باسن هماهنگی دارد. کوک ویولا یک فاصله پنجم درست بمتر کوک می شوند. این ساز شامل دوازده پوزیسیون می باشد.

-
- 1- Sound board
 - 2- Back
 - 3- Clarinet
 - 4- Basson

عکس قیچک

ویولا

سازهای خانوادگی زهی با آرشه (کمان) نواخته میشوند. علت این نامگذاری شباهت آرشه به کمانی است که در تیراندازی از آن استفاده میشود. امروز در ویولنهای شرقی و دریا عربی هنوز آرشههایی شبیه به آنچه اویاییها تا قرن شانزدهم با آن مینواختند مرسوم است. سیصدسال بعد از آن همان تجربیات گوناگونی در اروپا روی شکل آرشه انجام شد و آرشه به شکل کنونی درآمد. کرلی، ویوالدی، از آرشههایی استفاده میکردند که خمیدگی آن کمی به طرف بیرون (دور از موی آرشه) بود. تکنیکهای گوناگون و سخت آرشه باعث جذابیت نواختن سازهای زهی شده است.

آرشه سازهای زهی معمولاً از چوب پرنامباکو که قابلیت ارتجاع دارد ساخته میشود موی آرشه ابتدا از موی دم اسب ساخته شده ولی امروزه نایلون جایگزین موی دم اسب شده است.

در این فصل سعی داریم تمامی تکنیکهای مربوط به دست راست (آرشه) ساز ویولا به صورت جدا با پارتیتور مورد بررسی قرار دهیم، سپس با توجه به امکانات مشترک اجرایی دو ساز ویولن آلتو و کویچک آلتو به بررسی تطبیقی شباهت های تکنیکی دست راست (آرشه) کویچک با ویولا پرداخته شود.

Alto Gheychak and Viola

investigating the comparative
performance features of persian

Ghichak instrument and violin Alto

Discovery
and Research

Parisa Pirzadeh

انتشارات موسیقی عارف

فوجک آلتو و دیولا

انتشارات موسیقی عارف
۱۶۴۰۵۶۳۴
۲۵۰۰ ریال